№ 3. Neue Jüdische Zeitung. III. Jahrgang.

די רעדאקציאָן
אונד אדמיניסטראציאָן
בעפֿינדעט זיך
Schiffmannsgasse 6, Budapest,
וואָהין אויך די פּרענומעראציאָנס-געלדער צו זענדען זינד.
—
אינזעראטע
ווערדען ביללינגסט בערעכנעט.

נייע יידישע צייטונג

די
„נייע יידישע צייטונג"
ערשיינט יעדען
דיענסטאג
אונד פֿרייטאג.
—
פּרענומעראציאָנס-פּרייזע:
גאנציעהריג 7 פֿל. — קר.
האלביעהריג 3 „ 50 „
פֿירטעליעהריג 1 „ 75 „

ב"ה בודאפעסט, יג תשרי. Budapest, Dienstag 26. September 1882. שנת תרמ"ג לפ"ק.

די עסלארער אנגעלעגענהייט.

דאס נייעסטע אין דער טיסא-עסלארער אנגעלעגענהייט זינד די אויסזאגען איבער די אנווענדונג פֿאָן פֿאָלטער-מיטטעלן צום צוועקע דער ערפּרעססונג פֿאָן געשטענדניססען, וועלכע דער וועגען אנגעבליכער טהיילנאהמע אם לייכענשמוגגעל אין האפֿט בעפֿינדליכע מאַרמאַראָשער פֿלאָסאייפֿוזעהער אנשל פֿאָגעל אונד דער געפֿענגניסוועכטער יאָזעף קאראנטשאי פֿאָר דער נירעדיהאזער שטאאטסאנוואלטשאפֿט צו פּראָטאָקאָלל געגעבען האטטען. די אויסזאגע דעם געריכטסדיענערס קאראנטשאי שטיממטע איבעראיין מיט דען אויסזאגען דעם אנשל פֿאָגעל, וועלכע דערזעלבע צו פּראָטאָקאָלל געגעבען האט. אין דיעזעם פּראָטאָקאָלל הייסט עס:

אם 20. יולי דיעזעס יאהרעס אין האפֿט גענאָממען אונד נאך נירעדיהאזא געבראכט, ווארדע פֿאָגעל פֿאָר דען מיט דער אונטערזוכונג בעטרויטען וויצענאָטער בארי געפֿיהרט. דיעזער פֿערזעטצטע איהם צוויא אָהרפֿייגען אינם געזיכט אונד היעס איהן געשטעהען, וואָהער ער די דאדאער לייכע גענאָממען. פֿאָגעל בעהויפּטעטע, ער קאָננע זיינע אונשולד דורך צוואנציג צייגען בעווייזען, אללײן אונטערזוכונגסריכטער בארי זאגטע איהם, ער ווערדע שאָן אללעס געשטעהען מיססען. פֿאָגעל ווארדע נאך טיסא-לאָק געבראכט. וואָהין זיך אויך דער אונטערזוכונגסריכטער בעגאב אונד וואָ ער איהן נאָכמאלס צום געשטענדניססע אויפֿפֿאָרדערטע, דא מאָן איהן זאָנסט שלאגען ווערדע. אונטערזוכונגסריכטער בארי ליעס איהן זאָדאנן אלליין אונד עס טראט אין דאס צימער איין גראָסער, קרעפֿטיגער מאנן, דען פֿאָגעל ניכט קאננטע. דערזעלבע ריכטעטע אן פֿאָגעל די פֿראגע, אָב ער איהן קעננע, אונד אלס פֿאָגעל די פֿראגע פֿערניינטע, זאגטע דערזעלבע, ער זייא זיכערהייטס-קאָממיססער. ער פֿאָדערטע פֿאָגעל אויף, אללעס צו געשטעהען, דא ער זאָנסט פֿאָם געריכטע בעפֿאָללמעכטיגט זייא, פֿאָגעל שלאגען צו לאססען. דער זיכערהייטס-קאָממיססער דראָהטע פֿאָגעל נאָך מיט אנדערען דינגען, די פֿאָגעל אבער אין זיינעם שרעקען ניכט פֿערשטאנדען צו האבען ערקלערט. דער זיכערהייטס-קאָממיססער ליעס זאָדאנן איינען קרוג וואססער אונד איין גלאז ברינגען, אונד פֿאָגעל מוססטע אונטער שטעטער אויפֿפֿאָדערונג צו געשטעהען, פֿינף אָדער זעכס גלאז וואססער טרינקען, ביז עס צופֿעלליג געשאה, דאס דער קאָניגל' געריכטסוועכטער יאָזעף קאראנטשאי, וועלכער די גלעזער צו פֿיללען האטטע, דען קרוג צערבראך. קאראנטשאי ווארדע נון פֿאָם זיכערהייטס-קאָממיססער אום איינען קיבעל וואססער געשיקט אונד פֿאָגעל מוססטע נון זעלבסט מיט דעם גלאזע אויס דעם קיבעל וואססער שאָפּפֿען אונד וויעדערהאָלט טרינקען. דער זיכערהייטס-קאָממיססער טראנק איין גלאז בראנטוויין אונד גאב אויך פֿאָגעל צו טרינקען. פֿאָגעל ערקלערטע, דאס ער דאנקע, אללײן ער מוססטע דאס גלאז, וועלכעס פּפֿלוימען-בראנטוויין ענטהיעלט, לעערען. דער זיכערהייטס-קאָממיססער באנד פֿאָגעל זאָדאנן די הענדע נאך ריקווערטס אונד דער קאָממיססער אונד דער פּאנדור צערטען פֿאָגעל אן דען האארען. דא ער אויך יעטצט ניכט געשטאנד, בעפֿאהל דער זיכערהייטס-קאָממיססער דעם פֿאָגעל, ער זאָללע זיך נאקט אויסציעהען. אלס דאס געשעהען וואר, היעס דער קאָממיססער איהן אין די בענאכבארטע קאממער געהען אונד זיך אויף דאס שטראָה לעגען. דא מאן איהם די פֿיססע בינדען ווערדע. מאן באנד איהם אינדעססען די פֿיסע ניכט, זאָנדערן נאך קורצער צייט שיקטע דער זיכערהייטס-קאָממיססער פֿאָגעל אין דען האָף הינויס אונד בעפֿאהל דען אויף איינעם קאררען זיטצענדען פּאנדורען, דאס זיא פֿאָגעל פֿאָר דאס פּפֿערד, וועלכעס דען קאררען צאָג, בינדען מאָגען. אויף דיעזע ווייזע מוססטע פֿאָגעל, פֿאָר דאס אים טראב געהענדע פּפֿערד געבונדען, דען וועג פֿאָן לאָק נאך טיסא-עסלאר לויפֿען.

עס ווירד פֿערנער מיטגעטהיילט, דאס דאס מיט דען פֿלאָסערן יורא טשעפּקאנעק, יורא מאטעי אונד דאוויד הערשקו דורך דען טיסא-לאָקער זיכערהייטס-קאָממיססער אויפֿגענאָממענע פּראָטאָקאָלל זייטענס דעם נירעדיהאזער קאָניגל' געריכטסהאָפֿעס אן דען מאַרמאַראָש-סיגעטער קאָניגל' געריכטסהאָף מיט דעם ערזוכען געזענדעט ווארדע, די פֿלאָסער נאָך איינמאל צו פֿערנעהמען, וויל דאס ערוועהנטע פּראָטאָקאָלל, אין וועלכעם די פֿלאָסער בעקאננטליך אויסזאגטען, זיא זייען געפֿאָלטערט וואָרדען, פֿאָן איינער אדמיניסטראטיווען אונד ניכט פֿאָן איינער געריכטסבעהאָרדע אויפֿגענאָממען ווארדע.

ווי מאן דעם ווייטערן אויס נירעדיהאזא מעלדעט, האט דער שטאאטסאנוואלט האווא ש אויך בעציגליך דעם ביי דעם עסלארער ראבבינאטס-פֿערוועזער ראָזענבערג געלעגענטליך זיינער פֿריילאססונג אויס דעם געפֿענגניססע געפֿונדענען יידיש-דייטשען בריעפֿעס, וועלכער די אונטערשריפֿט יאנקעל שמילאָוויטש טראגט, ערהעבונגען געפּפֿלאָגען, די פֿאָלגענדעס ערגעבנים האטטען:

יאנקעל שמילאָוויטש, דער איינציגע דער פֿערהאפֿטעטען מאַרמאַראָשער פֿלאָסליטע, וועלכער אינזאָווייט פֿיר די מיטהעפֿטלינגע בעלאסטענד אויסזאגט, אינדעם ער די דאדאער לייכע פֿאָן גראָס אונד קליין איבערנאָממען צו האבען ערקלערט, שרייבט אין דיעזעם בריעפֿע, וועלכען ראָזענבערג וועהרענד זיינער האפֿט, מיטטע אויגוסט אין זיינער צעללע געפֿונדען צו האבען ערקלערט, אן ראָזענבערג אונטער אנדערעם: „גאָטט קעננט איך, איך אבער ניכט! געשטעהעט אללעס, דאמיט עס איך בעססער געהע, זאָוואָהל וואס מיט דער ערסטען, אלס וואס מיט דער צווייטען דיענסטמאגד געשעהען איזט. איך ווינשע איך, דאס איהר צום גוטען איינגעשריעבען אונד געזיעגעלט ווערדעט. איך ווערדע איך אללע טאגע שרייבען."

דער אם 17. סעפּטעמבער פֿערנאָממענע שמילאָוויטש ערקלערטע, ער האבע דען בריעף, דער ביי ראָזענבערג געפֿונדען ווארדע, שאָן פֿאָר וואָכען געשריעבען, אלס ער נאָך בלייפֿעדער בעזאס, די מאן איהם זייטהער וועגגענאָממען האבע. ער האבע ראָזענבערג ניע געזעהען, אויך ניכט געקאננט אונד בלאָס זיין איינגענעס לאָז צו ערלייכטערן געווינשט, אינדעם ער ראָזענבערג צום געשטעהען אויפֿפֿאָרדערטע. אָב ראָזענבערג אן דער עסלארער אנגעלעגענהייט אָדער דעם לייבענשמוגגעל טהיילגענאָממען האבע, ערקלערטע שמילאָוויטש ניכט צו וויססען.

דער גלייכפֿאללס פּראָטאָקאָללאריש פֿערנאָממענע ראָזענבערג ערקלערטע, ער האבע דען יעקל שמילאָוויטש ניע געזעהען, נאָך געקאננט. אויף די פֿראגע: „ווענן זיא זיך אונשולדיג פֿיהלען, ווארום האבען זיא דען בריעף, אלס זיא דענזעלבען ערהיעלטען, ניכט אנגעצייגט?" ערקלערטע ראָזענבערג: „איך בין אונשולדיג, אונד איך קאנן דורך צייגען בעווייזען, וואָ איך צור צייט, אלס די לייכע געפֿונדען ווארדע, געוועזען בין; דען בריעף האבע איך מיר אלס אנדענקען אויפֿגעהאָבען, אום צייגען צו קאָננען, וואס פֿיר שלעכטע מענשען היער אים געפֿענגניססע זינד, די איינען אונשולדיגען צו זאָלבען אויסזאגען איבעררעדען וואָללען. ווענן איך מיך ניכט אונשולדיג פֿיהלטע, זאָ העטטע איך דען בריעף מיר ניכט אויפֿבעוואהרט, זאָנדערן אויס פֿורכט דענזעלבען פֿערניכטעט." בעקאננטליך איזט ראָזענבערג מיטטעלסט געריכטסבעשיידעס פֿרייגעלאססען וואָרדען, וויל דער איינציגע אין דער אויסזאגע דעם שמילאָוויטש בעשטעהענדע פֿערדאכטסגרונד דורך די פֿאָרערהעבונגען אונד צייגענפֿערנעהמונגען פֿאָללקאָממען ענטקרעפֿטעט ווארדע.

דעם „עדיעטערטעש" ווירד פֿאָם געסטריגען אויס נירעדיהאזא טעלעגראפֿירט: יאָזעף שארף האט הייטע פּראָטאָקאָללאריש זיינעם ענטשידענען וואונשע אויסדרוק געגעבען, דאס זיין זאָהן מאָריץ אם „יום כפור" אין דעם טעמפּעל געפֿיהרט אונד אים אללגעמיינען אויס נירעדיהאזא אויס דעם הענדען דער קאָמיטאטסבעהאָרדע ענטלאססען אונד ביי זיינען פֿערוואנדטען אונטערגעבראכט ווערדע. דאס היעריבער אויפֿגענאָממענע פּראָטאָקאָלל ווארדע פֿאָם אדוואָקאטען דר' היימאנן איבערנאָממען.

אויס נירעדיהאזא ווירד הייטע געמעלדעט: דער נירעדיהאזער געריכטסהאָף האט זיינערזייטס דורך איינען אונטערזוכונגסריכטער די דורך דען שטאאטסאנוואלט פֿערהאָרטען אנשל פֿאָגעל, גראָס אונד קליין פֿערנעהמען לאססען. די גענאננטען האבען די ביי דער שטאאטסאנוואלטשאפֿט צו פּראָטאָקאָלל געגעבענען אויסזאגען, איבער ערליטטענען מארטערן אונד מיסהאנדלונגען אויך פֿאָר דעם אונטערזוכונגסריכטער בעשטעטיגט. נור דער געריכטסוועכטער קאראנטשאי האט די דעם שטאאטסאנוואלט צו פּראָטאָקאָלל געגעבענען אויסזאגען טהיילווייזע צוריקגעצאָגען. ער זאגטע, דאס ער אויס פֿורכט פֿאָר דעם שטאאטסאנוואלטע די אויסזאגען געמאכט האבע. — די אונטערזוכונג וועגען געזעטצווידריגער צוואנגסמיטטעל אונד מיסברויך דער אמטסגעוואלט פֿאָן זייטע דער קאָמיטאטסבעאמטען איזט געגען 17 פּערזאָנען איינגעלייטעט וואָרדען, וועלכע טהיילס שטוהלריכטער, זיכערהייטסקאָממיססערע אונד פּאנדורען בעטרעפֿפֿט. אויך הערר בארי זאָלל אין אונטערזוכונג וועגען מיסברויך דער אמטסגעוואלט קאָממען, עס ווירד איהם דאהער וואהרשיינליך די טיסא-עסלארער אנגעלעגענהייט אויס הענדען גענאָממען, עס דירפֿטע דאהער זעהר באלד הערר בארי פֿאָן דעם ריכטערשטוהל אויף די אנקלאגעבאנק געלאנגען.

פֿערשיעדענע נייאיגקייטען.

* (איין אונגארישער מיניסטערראטה) האט געסטערן פֿאָרמיטטאגס אום האלב 12 אוהר אים מיניסטערפּרעזידיאום שטאטטגעפֿונדען, וועלכער ביז 1 אוהר נאכמיטטאגס דויערטע. — דער געמיינזאמע מיניסטערראטה, וועלכער זיך מיט דער פֿעסטשטעללונג דעם געמיינזאמען בודגעטס בעפֿאסטע, האט געסטערן נאכמיטטאגס אום 1 אוהר אונטער פֿאָרזיטץ זר' מאיעסטעט דעם קאָניגס אין דער קאָניגליכען בורג שטאטטגעפֿונדען. אויסער דען געמיינזאמען מיניסטערן וואָרען אויך די מיניסטערפּרעזידענטען, די פֿינאנץ- אונד לאנדעס-פֿערטהיידיגונגס-מיניסטער ביידער שטאאטען דער מאָנארכיע (זייטענס דעם האָנוועדמיניסטערס מיניסטער באראָן אָרצי אונד שטאאטס-סעקרעטער באראָן פֿעיערוואריי) אנוועזענד.

* (די באָמבען-פֿערשוואָרונג אין טריעסט.) דער פֿערהאפֿטעטע באָמבענשמוגגלער אָבערדאנק ווארדע פֿאָרגעס-

שסעדטע וויללאך, באָזען אין קאַרנטען זינד איבערשוועממט, זייט אייניגען טאגען רעגנעט עס אונאונטערבראָכען. באָזען איזט גענצליך אבגעשניטטען. דער דאמם דער זידבאהן איזט אן מעהרערען שטעללען דורכבראָכען אונד די רייכסשטראססע גלייכפאללס מעהרפאך צערשטאָרט. אויף דער מעראנער באהן איזט ביי זיגמונדסקראָן דער באהנדאמם דורכגעבראָכען אונד די וואססערמאססען וועלצען זיך געגען גריעז. אין גארגאצאָן ווארדע דער דאמם אין איינער לענגע פאָן 30 מעטערן פאָרטגעריססען. — אוים מעראן ווירד היטע בעריכטעט: רעגענגיססע דויערן אונאונטערבראָכען אן אונד אין פאָלגע דעססען איזט איין פאָרטוועהרענדעס שטייגען דעם פלוססעס „עטש" אונד אללער איהרער נעבענפליססע צו פערצייכנען. די עבענע צווישען מעראן אונד באָזען איזט איבערפלוטהעט, אויף דער באהנשטרעקע נאך מעראן איזט דער דאמם אן פיער שטעללען דורכלאָכערט, די טעלעגראפען-פערבינדונג נאך באָזען איזט געשטאָרט. עס געהט דאס געריכט, דאס 9 מענשען, וועלכע ביי גארזאגאָן זיך מיט האָלצפישען בעשעפטיגטען, ערטרונקען זייען. וויטערס ווירד געמעלדעט: די שטאדט טריענט איזט אונטער וואססער, עבענזאָ וואורדען אין ברונעק הייזער וועגגעשוועממט. מיליטער אונד לאנדעסשיטצען לייסטען איבעראלל ווערקטהעטיגע הילפע. דער רעגען דויערט נאָך אן.

* (דאס פערמאָגען דער פראנקפורטער ראָטהשילד.) ביי דער שטייעראויסשרייבונג דיעזעס יאהרעס אין פראנקפורט אם מאין מוסטען די דאָרטיגען ראָטהשילדס איהר יאהרעס-איינקאָממען אנגעבען, דאמיט מאן זיא אים פערהעלטניססע צו דעמזעלבען בעשטייערן קאָננע. וויא עס זיך הערויסשטעללטע, האט דער באראָן ווילי ראָטהשילד (דער פראָממע) איין יאהרעסאיינקאָממען פאָן 4,788,000 מארק, וועהרענד דער אנדערע ברודער מאיער קארל (דער ניכט פראָממע) איין יעהרליכעס איינקאָממען פאָן 4.560,000 מארק האט. ווענן מאן נון די זאכע בערעכנעט, האט באראָן ווילי ראָטהשילד איין טעגליכעס איינקאָממען פאָן 13,20 מארק; יעדע שטונדע 246 מארק; יעדע מינוטע 9 מארק. ווענן באראָן ווילי ראָטהשילד נאָך 40 יאהרע לעבט אונד יעהרליך איינע פאָללע מילליאָן אויסגיבט, דאנן ווירדע ער צינז אויף צינז גערעכנעט נאך זיינעם טאָדע אונגעפעהר 400 מיליאָנען מארק מעהר הינטערלאססען, אלס ער זיינערצייט פאָן זיינעם פאטער ערערבטע.

וויר ווינשען אונזערן געעהרטען אבאָנענטען גמר חתימה טובה. די רעדאקציאָן.

פערצייכניס

איבער די פיר אונזערע אונגליקליכען גלויבענסברידער אין רוסלאנד ביי זר׳ עהרוו׳ דעם העררן אָבערראבבינער נ״י צו פרעסבורג איינגעגאנגענען שפענדען.

XXIX.

נאמעסטאָ: דורך זר׳ עהרוו׳ ה׳ בעצירקס-ראבבינער דושינסקי. צווייטע זענדונג, אין זאקאממענע געזאממעלט: ה׳ מענדל פישער 2 גולד. ה׳ ליב קרויס 1 גול. ה׳ ליב מילך 1 גול. ה׳ אברהם וויינגארטען 1 גול. ה׳ יעקב קרויס נאָוואד 1 גול. ה׳ יוסף דוד האָפמאנן 3 גולד. ה׳ יאקאב נייבייער 1,50. ה׳ ל׳ דייטש 1 גול. ה׳ י׳ קרויס 2 גול. ה׳ ק׳ ניימאנן 50 קר. ה׳ נאטהאן שאָנשטיין 50 קר. ה׳ פ׳ הערצאָג 40 קר. ה׳ ד׳ שטיגליץ 50 קא. ה׳ י׳ גראָס 3 קר. ה׳ ה׳ מ׳ שמאלבערג 25 קר. ה׳ א׳ י׳ פישער 20 קר. ה׳ איזידאָר גאָלדשטיין 50 קר. — אין פאָלהאָרא: ה׳ שיק לעהרער, נאמעסטאָ 1 גול. ה׳ חתן זעליגער 1 גול. ה׳ חתן בירנבוים 5 גול. ה׳ נפתלי מאסטבוים 50 קר. ה׳ הערמאנן טייבנער 50 קר. ה׳ אברהם חיים נירנבערג 36 קר. פ׳ לאטטי וויקס 2 גולד. ה׳ וואָלף לאסלויער 1 גול. ה׳ פיקטאָר שטייניץ 1 גול. ה׳ ס׳ האממערמיללער 2 גול. ה׳ ב׳ מייזל 1 גול. ה היינריך מייזל 2 גול. ה׳ מאקס בלאָך 2 גו. ה׳ א׳ שטרויס לאקצא 2 גולד. ה׳ הערמאנן שיין 1 גול. ה׳ קארל וויקס 1 גולד. ה׳ וואָלף גרינוואלד 1 גולד. ה׳ יעקב גרינוואלד 1 גולד. טישגעזעללשאפט 1,15. — אין באָבראָ: ה׳ אהרן ראשאפסקי 2 גולד. ה׳ טיני ראשאפסקי 1 גולד. ה׳ אברהם יעקב שלעננער 2 גולד. ה׳ הוקשוייער 1 גולד. ה׳ מענדל אונגאר 1 גולד. ה׳ יוסף שפער 1 גול. ה׳ פייטל שטרויס אטאדאָ 1 גול. ה׳ זיגמ ראשאפסקי 1 גול. ה׳ מאָרגענבעססער 1,24. ה׳ הוד ליב שטרויס 1 גול. ה׳ דאוויד אונגאר 50 קר. ה׳ יוסף באָגען 40 קר. ה׳ משה קורין ססאראָ 40 קר. — אין פאלהארא: ל׳ ניימאנן 50 קר. ה׳ בוימהאר 1 גול. ה׳ א׳ שיין 1 גול. ה׳ יאָזעף קעממע 1 גולד. ה׳ האממערמיללער 2 גול. ה׳ שארף 2 גול. ה׳ שטיינער 3 גולד. — ה׳ ודשין: ה׳ מרדכי קליין 2 גול. ה׳ חיים קליין באבין 2 גולד. ה׳ ליב שטרויס וואסילאה 2 גול. ה׳ ווילהעלם שטרויס 2 גול. ה׳ מאיר כומפלער 2 גול. ה׳ יאקאב עפשטיין 1 גול. ה׳ אדאָלף פריא 1 גול. ה׳ מארקוס גראָס סטראשא 1 גולד. ה׳ יאקאב קוקוק 50 קר. סוממא 82 גול. 70 קר.

פעטשיניראָק: דורך זר׳ עהרוו׳ ה׳ אָבערראבבינער געזאממעלט 15 גול. פאָן ה׳ יעקב רייך 3 גול. מגליל שאראָש ע״י מ״ה הוד 19 גול. 50 קר. סוממא 37 גול. 50 קר.

טעניע: ה׳ דוד שטערן 2 גול.

ראָזענבערג: צווייטע זענדונג. דורך ה׳ יוסף פיש 2 גול. 16 קר.

זאלאמיהאליפא: דורך ה׳ יעקב כ״ץ פישער געזאממעלט 16 גול.

בודאפעסט: דורך די רעדאקציאָן דיעזעס בלאטטעס; פאָן ה׳ ל׳ גאָטטליעב אויך קאָני 7 גול. פאָן ה׳ מאיר אוים לאטראן 7 גול. עהרוו׳ ה׳ אָבערראבבינער וועססעל טאָרדא 5 גול.

פערלאָזונג

דער טהייס-טהאל-לאָזע.

ביי דער אם 15 סעפטעמבער פאָרגענאָממענען ציהונג וואורדען דיעזער לאָזע פאָלגענדע סעריען געצאָגען: 223 381 518 359 1141 1407 2513 2610 3452 4182 4210.

דער הויפטטרעפפער מיט **100000** גולדען פיעל אויף ס׳ 1141 נומ׳ 71 אונד דער צווייטע טרעפפער מיט **4500** גולדען אויף ס׳ 4210 נומ׳ 78. פערנער געוואננען: יע **1000** גולדען ס׳ 223 נומ׳ 40 אונד 54, ס׳ 1407 נומ׳ 75 אונד ס׳ 4210 נומ׳ 97.

לאָטטאָ-ציהונג פאָם 20. סעפט.

הערמאננשטאדט	17	43	29	1	11
פראג	11	83	77	65	10

פעראנטוואָרטליכער רעדאקטעור:
יקותיא׳ הלוי לעדערער.

מודעה רבה לאורייתא.

הנני מן המודיעים שביום ג׳ האזינו העבר׳ הי׳ הנסיון הגדול מהתלמידים שבבית הלימוד של החברה יסודי התורה „ע״י הרבנים המצוינים נ״י מכל אשר למדו בקיץ העבר, וב״ה מצאו שהתלמידים למדו הרבה והדק היטב כראוי וגם תהלוכתם ביראת ה׳ טהורה ושהכל על מכונו וגבולו — ולראי בעה״ח פה דרעטשקע ג׳ תשרי תרמ״ג לפ״ק.

ה״ק שלמה סופר בה״ג מהר״אשכם ז״צל.

קאַנקורז.

אין דער היעזיגען איזר׳ אָרט׳ געמיינדע איזט די שטעללע איינעס צווייטען שוחט ובודק ר״ח חשון הבעל צו בעזעטצען, דער איין בעל תפלה זיין מוס אונד דאס שמשות צו בעגלייטען האט. געהאלט 300 פל׳ יעהרליך פרייע וואָהנונג די מקוה אונד עמולומענטע. בעווערבער די איהרע בעפעהיגונגס אונד מאָראליטעטס-צייגניססע פאָן דריא אנערקאננטען אָרט׳ ראבבינען פאָרציגען קאָננען, מאגען זאָפאָרט צור פראָבע ערשיינען. דעם אקצעפטירטען ווערדען די שפעזען פערגיטעט.

נאדאודוואר, אים סעפטעממבער 1882.

BÁRÁNYI MOR, Izraelita hitközség elnöke.

בודאפעסטער באָרזענקורזע פאָם 21. סעפ.

לאָזע.	פל	קר
1854ער 4פערצענטיגע שטאאטסלאָזע	120	50
1860ער „ גאנצע לאָזע	130	50
1860ער „ פינפטעל	134	—
1864ער שטאאטסלאָזע צו 100 גולדען	170	—
1864עם „ צו 50 „	139	50
קרעדיטלאָזע	175	—
דאָנוי-דאמפפשיפפאהרטס-לאָזע	109	—
אונגאר. פראָמיען-לאָזע צו 100 גולדען	118	25
„ האלבע צו 50 גולדען	118	—
טהייסטהאל-לאָזע	110	50
וויענער קאָממונאללאָזע	125	75
טריעסטער לאָזע צו 100 גולדען	127	—
קאָמאָ רענטאנשיינע	34	—
טירקענלאָזע	24	—
אינסברוקער לאָזע	24	—
קלארי לאָזע צו 40 גולדען	41	—
קענלעגוויטש לאָזע „ 10 „	19	—
קראקויער לאָזע „ 20 „	19	75
אָפנער לאָזע „ 40 „	40	—
פאלפפי לאָזע „ 40 „	38	—
רודאָלפסלאָזע „ 10 „	20	—
סאלם לאָזע „ 40 „	53	—
זאלצבורגער לאָזע „ 20 „	24	—
סט. גענאָיס לאָזע „ 40 „	46	—
סטאַניסלויער לאָזע „ 20 „	24	—
וואלדשטיין לאָזע „ 20 „	28	50
ווינדישגרעטץ „ 20 „	39	—
לאיבאכער לאָזע „ 20 „	23	—

ווערטה-פאפיערע.	פל	קר
אונגארישע גאָלדרענטע 6%	118	75
אונגארישע פאפיער-רענטע 4%	88	40
אונגארישע גרונדענטלאסטונגען	98	25
טעמעשער-באנאטער	95	—
זיעבענבירגישע	99	—
גאליצישע	102	—
בוקאָווינער	100	50
אונגארישעס אייזענבאהן-אנלעהען	135	—
ווייןצעהענט-אבלאָזונגס-אבליגאציאָנען	97	50
פפאנדשיינע דער אונגארישען באָדענקרעדיט-אנשטאלט צו 5½ פערצענט	101	—
דעטטאָ דער אונג. היפאָטה.-באנק צו 5½%	102	75
דעטטאָ אללגעמ. באָדענקרעדיט צו 5½%	98	50
דעטטאָ צו 5 פערצענט	101	50
דער אונגאריש-גאליצישען	106	50
דער נאָרדאָסטבאהן	164	50
אָסטעררייכישע קרעדיט-אקציען	323	—
אונגארישע קרעדיט-אקציען	311	—
סערבישע 3% אנלעהען	35	—
געלד-קורזע.		
זילבער-אשיאָ	100	—
דוקאטען	5	65
אָסטעררייכיש-אונגארישעם 8-גולדען-גאָלד-שטיק (20 פראנקס)	9	46
נאפאָלעאָנדאָר	9	46
דייטשע רייכסבאנקנאָטען	58	15
20מארק-שטיקע	11	65
רוסישע פאפיער-רובעל	1	17

פרוכטפרייזע דער קאָרנהאללע פאָם 21. סעפ.

[illegible]	קילאָ-געוויכט	פער 100 קילאָגראַמם
[illegible]	75	—.— —.—
	76	—.— —.—
	77	—.— —.—
	78	8.60— 8.85
	79	8.75— 8.80
	80	8.85— 8.90
	81	8.95— 9.20
[illegible]	75	—.— —.—
	76	—.— —.—
	77	—.— —.—
	78	9.20— 9.35
	79	9.40— 9.50
	80	9.55— 9.60
	81	9 65— 9.—
[illegible]	75	—.— —.—
	76	—.— —.—
	77	—.— —.—
	78	9 —— 9.15
	79	9.20— 9 25
	80	9.35— 9 40
	81	9.45 — 9.50
[illegible]	76	—.— —.—
	77	—.— —.—
	78	9 20— 9.30
	79	9.40 — 9.50
	80	9.55— 9 60
	81	9.65— 9.70

פריכטע	קילאָ-געוויכט	פער 100 קילאָגראַמם
קאָרן	70	7.20— 6.90
גערסטע מאלץ	62	—.— —.—
גערסטע פוטטער	62	6.40—6.25
האפער	40	6.——6.36
קוקורוץ באנאטער	75	8.45—8.50
אנדערער	73	8.40—8.45
הירזע ראָהער	—	—.——.—

ווייצען	פער הערבסט	8.84
„	„	—.—
„	„	—.—
קוקורוץ	„	—.—
גערסטע	„	—.—
האפער	חערבסט „	6.03
„	„	—.—
רעפס	„	—.—

הילזענפריכטע	פאָן	ביז
פיזאָלען	9.—	9.50
צווערגבאָהנען	12.—	12.50
לינזען	12.—	15.—
ערבזען	10.—	12.—
הירזעבריין זאממט זאק	10.—	10.50
מאָהן, גרויער 33 פל., בלויער	40.—	41.—
האנפזאמען	10.—	11.50

ראָה-שפיריטוס 30½—31 קר.
שפיריטוס, פרעסהעפענגו. 33,25—34 קר.

Herausgeber und verantwortl. Redacteur: Carl Lederer.

Druck von Markus Neuer Budapest, Kerepescherstraße 14

צו דעם אונבעדאכטען רופע „עס ברענט!" פען'אנלאסטע. מאן קאנן זיך לייכט דיא אייפרעגונג פערגעגענווערטיגען, וועלכע דיעזען אויסרוף אויף דאס טויזענדקאפפיגע פובליקום הערפארבראכטע, מאי פערמוטהעטע איינע גאז-עקספלאָזיאָן אונד אים ערסטען אויגענבליקע טראכטעטע אללעס אויס דער סינאגאגע צו געלאנגען. נור דעם בעזאָננענען אויפטרעטען דעם טעמפעל-פארשטאנדעס אונד דעם ארגאניסטען, דער ראש דיא ארגעל שפיעלען ליעס איזט עס צוצושרייבע, דאס ניכט אירגעם ענטשטאנד, דענן דאס פובליקום בערוהיגטע זיך אללמאליג אונד בליעב אויף זיינעם פלאטצע. דען וואָרשען דער טעמפעלקאממיססערע גלייבען שענקענה, דאסס דאס ערלאָשען דער גאזפלאממען אין פאלגע איבערפיללונג דער גאז-אהרען מיט וואססער ענטשטאנד. טהאטזעכליך פערהיעלט עס זיך אייך זו; אונד נאך דרייא מינוטען וואר אללעס רעפאירט. אויף דער צווייטען גאללעריע בראננטען דיא גאזפלאממען, נאכדעם דיעזעלבען פאָן איינער צווייטען איהר בעדיענט ווערדען. — אוים קרויזענבורג ווירד פאלגענדעס געמעלדעט: אם פערזאָהנונגסטאג (יום הכפרים) וואורדע איינער פרויא אין דער סינאגאָגע פלאָטצליך שלעכט. מאן איילטע צו איהרער הילפע, וואָדורך דיא מיינונג ענטשטאנד, דאס איין פייער אויסגעבראָכען זייא. נון וואָללטען דיא פרויען פאָן דער גאלעריע אין דיא מעננער-סינאגאָגע הינאבשפרינגען, וועהרענד דיא מעננער דורך דיא פענסטער אין דען האָף זיך רעטטעטען. — איין גלייכער שרעקען העררשטע אייך אין דער אָרטהאָדאָקסען-סינאגאָגע צו גראָסוואַרדיין וועהרענד איינער פאללען פייערטעלשטונדע. איינער פרויא צינדעטע זיך נעמליך אן איינער ברעננענדען קערצע דער שלייער אן. פלאָטצליך ערטאָנטע דער רוף „פייער!" דיא פרויען שטירמטען פאָן דער גאלעריע אויף דיא שטיגע אבווערטס; דיא מעננער שטירמטען אויף דיעזעלבען שטיגע אייפווערטס, אום איהרע פרויען צו רעטטען. דיא פערווירונג וואר זאָ גראָס, דאס דיא לייטע איבער דיא קאָפּפע דער צוזאממענגעשטירצטען הינאיילטען. עס איזט איין בעזאָנדערעס גליק, דאס היעבייא קיין מענשענלעבען צו בעקלאגען איזט! דיא בעהאָרדע זאָללטע דאפיר זאָרגען, דאס דיא סינאגאָגען מיט מעהרערען איינ- אונד אויסגענגען פערזעהען ווערדען, דאמיט אין פאללען איינעם אללגעמיינען שרעקענס דורך דיא פערווירונג קיין גראָסערעס אונגליק זיך עראייגנע!

* (יודענהעטצען אין עלבעקאָסטעלעץ) אים מאי דיעזעס יאהרעס האבען שאָן אויסשרייטונגען געגען דיא יודען אין עלבאקאָסטעלעץ (באָהמען) שטאטטגעפונדען. אם ערב יום כפור קאם עס אבערמאלס צו העטצערייען. איין היפע מיססיגגענגער פערזאממעלטע זיך אם אבענד פאָר דער סינאגאָגע אונד בעווארף דיא פענסטער מיט שטיינען. דורך ראשעס איינשרייטען דעם דאָרטיגען בירגערמייסטערס ערשיען מיליטער פאָר דער סינאגאָגע אונד פעריאגטע דיא קראוואללמאכער אונד פערהאפטעטע דיא היפטרעדעלספיהרער.

* (אנטיסעמיטישע פלוגשריפטען) וואורדען אין ברינן אין מעהרערען הייזערן אייפגעפונדען, אונטער דעם טיטעל „יודען הינויס!" דיעזעלבען וואורדען אין דרעזדען געדרוקט. דיא פאָליצייא האט זאָפאָרט דיא שטאטטהאלטערייא פערשטענדיגט, וואָרויף דיא שטאטטהאלטערייא איינען ערלאס אן דיא שאנדארמעריע אונד אמטער מעהרערנם ריכטעטע, דיא פערברייטער דער פלוגשריפט צו ערפאָרשען אונד אין האפט צו נעהמען.

* (איין אנטיסעמיטען-קאָנגרעס אין קאפּאָשוואר.) אויך אין קאפּאָשוואר וואורדע דיעזער טאגע איין אנטיסעמיטען-קאָנגרעס אבגעהאלטען. דער איינבערופער דיעזעס קאָנגרעססעס איזט דער גייסטליכע נעמעש אוים באָשענטא. פאָן דען געלאדענען 100 פערזאָנען זינד יעדאָך נור 20 צום קאָנגרעססע ערשיענען. דער קאָנגרעס וואורדע אין איינעם ווירטהסהויזע אבגעהאלטען. וואס דיעזער קאָנגרעס דאָרט אויסגעמאכט, וויס איסער דעם ווירטה ניעמאנד. אינדעססען וואורדען דיא „קאָנגרעסלער" פאָן דעם געזינדעל אויף דער גאססע בעגריסט, אינדעם עס היעבייא גלייכצייטיג שפּאָטטליעדער איבער דיא יודען געזונגען האטטע.

* (אנטיסעמיטען-פעראיין אין צעגלעד.) היער ווערדען זייט איניגען טאגען געדרוקטע אויפרופע וועגען גרינדונג איינעס אנטיסעמיטען-פעראיינעס אונטער דער בעפאָלקערונג פערברייטעט. — דער צעגלעדער בירגערמייסטער האט איינען דיעזער אויפרופע דעם וויצעגעשפאן איינגעזענדעט. אינדעססען פינדעט זיך דיא בעהאָרדע ניכט פעראנלאסט, דיעזעס טרייבען צו פערהינדערן, נור וואורדע דיא צעגלעדער שטאדטהויפטמאננשאפט אנגעוויעזען, יעדען שקאנדאל אונד יעדע העטצערייא הינטאנצוהאלטען.

* (פרעכער רויב נעכסט וואַרפאלאטא.) אוים וואַרפאלאָטא ווירד פאָם 21. דיעזעס בעריכטעט: אין דער געמיינדע באָדאיק (ווייסענבורגער קאָמיטאט) וואורדע אם 19. דיעזעס איין פרעכער רויב פעראיבט, וועלכעם דער דאָרטיגע קויפמאנן לאזאר שטיינער צום אָפּפער פיעל. אם 19. דיעזעס געגען 8 אוהר אבענדס פאָכטען צווייא מעננער, דיא זיך דאס געזיכט מיט רוס געשווערצט האטטען, בייא שטיינער אן דיא קיכענטהיר אונד פערלאנגטען איינלאס. דאס געשעפט וואר שאָן געשלאָססען, אללייז דיא מאגד אָפּפנעטע ארגלאָז דיא קיכענטהירע. דיא פרעמדען פערשלאָסען דיא קיכענטהירע אונד טראטען אין דאס וואָהנצימער וואָ דיא פאמיליע אים געשפרעך פערטיעפט אם טישע זאס. דיא ביידען רייבער וואַרען מיט פיסטאָלען בעוואפפנעט אונד פאָרדערטען דען הויזהעררן אונטער טאָדעסדראָהונגען אויף, איהנען אללעס געלד אויסצופאָלגען. דיא פאמיליע וואר צום טאָדע ערשראָקען. שטיינער פערשפראך אללעס, אונד באט מאן מאָכטע נור זיין לעבען שאָנען. דיא רייבער נאהמען נון אללעס געלד, גאָלד אונד זילבערעפפעקטען, בעטטצייג, קורץ אללעס, וואס זיא מיטנעהמען קאָננטען אן זיך אונד ענטפערנטען זיך. פאָן דען רייבערן האט מאן קיינע שפור. דיא פאמיליע שטיינער איזט נאהע פערוואנדט מיט דער אונגליקליכען פאמיליע גאָלד.

* (דיא גראָסטען דיאמאנטען דער וועלט.) 1) דער גראָסטע אללער בעקאננטען דיאמאנטען דער וועלט איזט אים בעזיטץ דעם סולטאנס פאָן מאטאן אויף דער אינזעל בערנעא אין אָסט-אינדיען. דיעזער דיאמאנט איזט פאָם רייגסטען וואססער אונד וויעגט 367 קאראט. — 2) דער צווייטע איזט „קאהינור", דאס היסט, דער בערג פאָן ליכט ער איזט אים בעזיטץ דער קאָניגין פאָן ענגלאנד. אונד ער וויעגט יעטצט, נאכדעם ער אלס ברילאנט געשליפפען וואורדע, 106 קאראט. — 3) דער דיאמאנט „ארלאוו", וועלכער אים בעזיטץ דעם רוסישען קאיזערס איזט, וויעגט 194 קאראט. דיא קאיזערין קאטהארינא דיא צווייטע, האט איהן פאָן איינעם ארמענישען קויפמאנן פיר 450 טויזענד רובעל אונד איינען אדעלסבריעף, וועלכען זיא דעם קויפמאנן געגעבען, געקויפט. — 4) אים אָסטעררייכישען קאיזערליכען שאטץ בעפינדעט זיך דער דיאמאנט „גראָסהערצאָג פאָן טאָסקאנא, וועלכער 139 קאראט וויעגט. — 5) דער „רעגענט" אים פראנצאָזישען שאטץ, וועלכער 136 קאראט וויעגט.

„וואָ האלטען זיך געוואָהנליך דיא דייטשען מאטראָזען אויף." פראגטע מאקס.

„אין איינעם מאטראָזענגאסטהויזע אין נוממער 116 וועסט סטריט."

מאקס עמפפאהל זיך פאָם גענעראלקאָנזול אונד גינג גלייך אין איינע געשעפטע, קויפטע פיר שיערנע זאכען, טאשענטיכער, שטרימפפע, פפייפען מעססער אונד מעהרערע זאכען אום איינע דאָללאר איין. ער נאהם זיא נאך הויזע, לענטע זיא צו זיינען אנדערן וואארען אונד גינג מיט זיינעם בינדעל אין דיא וועסט סטריט. וועהרענד דעם וועגעס גינג ער נאך צו איינעם שילדערמאלער אונד ליעס זיך אויף פאפיער איין קליינעס שילד מאלען, וועלכעס ער אין זיינע טאשע שטעקטע.

וויא ער צום גאסטהויז אין 116 וועסט סטריט געקאממען איזט, נאהם ער דאס שילד הערויס אונד באנד עס אום זיינען הוט. עס וואר דאראויף מיט גראָסען בוכשטאבען געמאהלען: „שיפּ דויאן".

ער גינג אין דיא שענקע הינין. עס בעפאנדען זיך דארין 6 מאטראָזען.

„אהא קאמעראדען! (ריעף ער מיט לויטער שטיממע) דער „שיפּ דויאן" איזט דא."

„האללאָ „שיפּ דויאן! (ריעפען דיא מאטראָזען לאכענד איבער דען קאָמישען אויפפוץ דעם מאננעס) וואס האסט דוא צו פערקויפען?"

„האָזענטרעגער אונד פפייפען, קראוואטטען אונד קאממע, שטרימפפע אונד נאדעלן, מיטצען אונד מעססער, אללעס פערקויפט „שיפּ דויאן."

„לאס זעהען! פאק דיינע שעטצע אוים!" ריעף איין אלטער מאטראָזע.

„צוערסט דאס פערגניגען, אונד דאנן דאס געשעפט, איך פאק ניכט אוים, ביז איך מיר דיא ליפפען ניכט נאס געמאכט האבע."

„האסט רעכט דויאן! פאטער אנדרעאס, גיב איהם איינע פלאשע גוטען וויין!" ריעף איינער פאָן דען זעכס מאטראָזען.

דאס געטרענק שטאנד באלד אויף דעם טיש, מאקס נאהם איינען גוטען שלוק.

„בררר! דאס האט געשמעקט, יעטצט זאָללט איהר מיינע זאכען זעהען."

ער אָפּפנעטע זיינען פאק אונד ברייטעטע דיא פערשיעדענען זאכען אויף דעם טיש אוים, דיא מאטראָזען שטאנדען אום איהן הערום.

„וואס קאָסטעט דיעזעס מעססער?" פראגטע איין יונגער מאטראָזע, אינדעם ער איין גראָססעס מעססער אין דיא האנד נאהם, דאס אונגעפעהר 1 דאָללאר ווערטה וואר.

„50 סענט קאמעראד." אנטוואָרטעטע מאקס.

„האָ איינמאל דויאן. ווענן דוא מיך צום נאררען האלטען ווילסט, זאָ שלאגע איך דיר דיינע ביידע אויגען אוים, איך האבע ערסט געסטערן איין יאלכעס אום 2 דאָללאר געקויפט, אונד ווענן איך דיר יעטצט 50 סענט פיר דיעזעס היער געבען ווערדע, ווירסט דוא מיך אויסלאכען."

„ניין ברודער, איך געבע עס דיר גערנע אום 50 סענט איך בין ניכט זאָ וויא דיא אנדערען הויזירער, איך וואר זעלבער איינמאל איין מאטראָזע, אונד וויל בייא מאטראָזען ניכט פיעל פערדיענען."

דיא מאטראָזען האבען וועהרענד דעם געשפרעכע שנעלל איינינע קליינינקייטען וועגגענאָממען אונד אין דיא טאשען געשטעקט, מאקס האט עס געזעהען, אבער ער שטעללטע זיך זאָ, אלס אָב ער עס גאר ניכט געזעהען העטטע.

„וויא? (ריעפען דיא מאטראָזען) דוא וואַרסט איין מאטראָזע. וויא קאָממסט דוא יעטצט דאצו הויזירער צו זיין."

„דאס ווערדע איך אייך יעטצט ערצעהלען, אבער צוערסט נאך איינען שלוק וויין, איינען טרינקט פיר דאס גאנצע קרויש!"

מאקס אונד דיא מאטראָזען וואַרען באלד דיא בעסטע פריינדע.

„איך בין 2 יאהרע לאנג אויף דעם אלטען קאסטען (אין דער זעעמאנסשפראכע: שיף) „דער אדלער" הערואנגעשוואָממען, אבער דער זעהונד קאפיטען זעעבאלד האט מיר צו שטארק דאס פעלל געגערבט (געשלאגען) אונד מיר אללע טאגע דאס שהויערכען צו קאָסטען געגעבען (מיט איינען שטריק געשלאגען), איך האבע עס איבערדריססיג בעקאָממען, אונד איך בין ווענגעלויפען"

„דא האסט דוא רעכט געטהאן יונגע! (ריעף דער אלטע מאטראָזע) אבער וואַרום ביזט דוא ניכט צו איינעם אנדערען שיף געגאנגען?"

„איך פירכטע דאס מיך דאנן קאפיטען זעעבאלד אין זיינע הענדע בעקאָממען קאָנן."

„אה ווענן דען ברויכסט דוא קיינע אנגסט צו האבען, דער איזט פאָם שיף דורכגעבראננט אונד איזט פאָן היער פאָרט."

„הע! הע! דאס איזט יא מערקווירדיג! (ריעף מאקס, אינדעם ער זיך נאָגין ערשטוינט שטעללטע.) ווארום האט ער עס געטהאן?"

„דאס איזט מיינע זאכע, אונד געהט אייך דיך ניכטס אן, אבער וויל דוא איין בראווער יונגע ביזט, וויל איך דיר פערראטהען דאס ער איין שאָנעס ווייבסבילד מיט זיך גענאָממען האט, אונד מיט דער איזט ער מיט דעם זעגעלשיפף „קארמייא" אין דיא זעע ווענגעפאהרען."

„זאָ, דאס פרויענצימער וואר אלזאָ זיינע פרויא."

„הא! הא! דיא לאנדראטטער (איין שימפפוואָרט) זיינע פרויא! ווייסט דוא ניכט וואס איין מאטראָזענווייב איזט, איין ריכטיגער זעעמאנן נימט דאס ערסטע בעסטע פרויענצימער דאס איהם געפעללט אונד פיהרט זיא וועג. אָב זיא וויל אָדער ניכט."

(פאָרטזעטצונג פאָלגט.)

טערן נייערדינגם איינעם שארפען פערהערע אונטערצאָגען. אין דעמזעלבען גאב ער אן, אים „איררעדענטיסטישען פעריין" זייא דער בעשלוס געפאסט וואָרדען, דורך דאס לאָז צו ענטשיידען, ווער דאס אטטענטאט אויסצופיהרען האבע. דא איהן דאס לאָז טראף, אונטערנאהם ער דיא רייזע נאך טריעסט, אום זיין פאָרהאבען אויסצופיהרען. ער בעאבזיכטיגטע, איינע באָמבע אין דען שלאָססטארק פאָן מיראמארע אונד, אים פאללע דעס מיסלינגענס, איינע צווייטע וועהרענד דער פאהרט אינ'ס טהעאטער אָדער אים טהעאטער זעלבסט צו שליידערן.

(באראָן ווילי ראָטהשילד.) אוים פראנקפורט אם מאין ווירד געשריעבען: וועהרענד איין מיטגליעד דעס הויזעס ראָטהשילד זיך עבען געטויפט, וועהרענד דיא טאָכטער דעס באראָנס מאיר קארל ראָטהשילד עבען דען פרינצען פאָן וואגראם געהייראטעט, בעקונדעט דער אָנקעל דיעזער געטויפטען יונגען דאמע, נעמליך באראָן ווילי ראָטהשילד, איינע זאָלכע פראָממיגקייט, וויא דער שטרענגסטע אָרטהאָדאָקסע. פרייהערר ווילי פאָן ראָטהשילד מאכטע נעמליך איינע ערהאָלונגס-רייזע נאך דער שווייץ אונד דא האטטע ער ניכט נור זיינען אייגענען פראָממען „קאָך" מיטגענאָממען, דער איהם דיא שפייזען כשר צובערייטעט, אונד ניכט נור זיינען אייגענען אָרטהאָדאָקסען „שוחט", זאָנדערן אויך נאך 10 פראָממע יודען, דאמיט ער איבעראלל מיט „מ נ י ן" זיין געבעט פערריכטען קאָננע.

(גראָסעס אייזענבאהנאונגליק.) אוים עססעגג ווירד פאָם 23. סעפטעמבער טעלעגראפיש געמעלדעט: דיא היעזיגע דרוויבריקע דער אלפאָלד באהן שטירצטע הייטע, וועהרענד דער אום 1 אוהר 55 מינוטען נאכמיטטאגס אבגעהענדע געמישטע צוג דיעזעלבע פאססירטע, איין. דעמצופאָלגע ענטשטאנד אן דער גיטטערקאָנסטרוקציאָן איינע צירקא 60 מעטער לאנגע אָפפנונג, דורך וועלכע דיא מאשינע, דער טענדער, צווייא מיט גיטערן בעלאדענע אונד צווייא פאָן סאָלדאטען בעזעטצטע וואגאָנס אין דען האָך אנגעשוואָללענען פלוס שטירצטען. פאָן דען סאָלדאטען — איינעם אוים סעראיעוואָ אונד מאָסטאר קאָממענדען, 74 מאנן שטארקען אורליובער-טראנספאָרט דער דריטטען עסקאדראָן דעס פינפצענטען נירעדיהאזאער הוסארען-רעגימענטס — וואורדען 49 מאנן גערעטטעט; דארונטער ערליטט הוסאר דיוריטשקא איינען ריפפענברוך וועהרענד 17 מאנן מיט מעהר אָדער וועניגער לייכטען פערוואונדונגען דאפאָנקאמען. פינפאונדצוואנציג פאנדען אים וואססער איהרען טאָד.

איינע עססעגגער צייטונג שרייבט איבער דען אונגליקספאלל פאָלגענדעס: דיא בעפאָלקערונג אונזערער שטאד ווארדע הייטע נאכמיטטאגס דורך איין ענטזעטצליכעס אונגליק אין פיעבערהאפטע אויפרעגונג פערזעטצט. בליטצארטיג פערברייטעטע זיך אין דער גאנצען שטאדט דיא ערשיטטערנדע קונדע דאס דיא איבער דיא דרויא פיהרענדע בריקע אונטער איינעם אייזענבאהנצוג צוזאממענגעבראָכען אונד דער גאנצע צוג אין דיא דרויא געשטירצט זייא. איין וואהרעס עלענד הערר'שטע אין דער גאנצען שטאדט. נאך דער אונגליקסשטעטטע זעטצטע זיך איינע גאנצע פאָלקערוואנדערונג אין בעוועגונג; דאס שטאדהויז, דאס טעלעגראפענאמט וואורען פאָרמליך בעלאגערט, דענן דיא מענשענמענגע גלויבטע היער איבער דאס ענטזעטצליכע ערייגניס נעהערעס אין ערפאהרונג צו ברינגען. דיא ערסטען נאכריכטען מעלדעטען, דאס דער גאנצע צוג אין דיא דרויא געשטירצט אונד אללע רייזענדע צוגרונדע געגאנגען זייען. דיא ערביטטערונג אונטער דער היעזיגען בעפאָלקערונג וואר אים זאָ גראָסער, אלס שאָן זייט איינינגען טאגען דאריבער קלאגע לויט וואורדען, דאס דיא עססעגגער דרויבריקע אין פאָלגע האָהען וואססערשטאנדעס (?) מאָרש אונד פאָלל שעדען זייא, זאָ דאס דיא געפאהר פאסט פאָראויסצוזעהען וואר. דיא עססעגגער צאָגען עס דעם האלב אויך פאָר, פער וואגען נאך דראווא-סארוואש אָדער אויך זאָגאר ביז דאליא צו פאהרען אונד ערסט דאָרט, נאך דעם מאן דיא בריקע אים ריקען האטטע, דיא אייזענבאהן צו בעשטייגען. דיעזער אומשטאנד, וויא אויך איינלאנגענדע וויעדערשפרעכענדע נאכריכטען טרוגען צור שטייגערונג דער אויפרעגונג אונד ערביטטערונג נאך מעהר בייא. באלד קאמען בעשטיממטע נאכריכטען, וועלכע פאָלגענדע איינצעלהייטען מעלדעטען: הייטע נאכמיטטאגס אום 1 אוהר 54 מינוטען פערליעס דער געמישטע צוג נר. 101 עססעגג, אויף וועלכעם זיך נעבסט פיעלען אנדערען רייזענדען אויך דיא מאנשאפט דעס אוים באָסניען היימקעהרענדען 15. הוסארען רעגימענטס בעפאנד. אלס דער צוג אויף דיא איבער דיא דרויא פיהרענדע האָלצבריקע געלאנגטע, וואר פלאָטצליך איין שרעקליכעס קראכען פערנעהמבאר אונד אים נעכסטען איינגענבליק בראך דער מיטטלערע בריקענפפיילער צוזאממען אונד דיא לאָקאָמאָטיווע, דער טענדער אונד צעהן פערזאָנען-וואגגאָנס שטירצטען אין דען פלוס. דיא העלפטע דעס צוגעס איזט אויף דער בריקע צוריקגעבליעבען אונד דאהער וואר איין טהייל דער רייזענדען גערעטטעט. דיא אין דען פלוס געשטירצטען וואגגאָנס זאָוויא דיא לאָקאָמאָטיווע פערזאנקען אים וואססער, וועהרענד דיא מאָרשען באלקען דער בריקע פאָן דעם וואססער מיטגעריססען וואורדען. — דיא ארבייטען אום דיא אין דען פלוס געשטירצטע 4 וואגגאָנס זאממט לאָקאָמאָטיווען אונד טענדער צו העבען, ווערדען ערסט מאָרגען ערנסטליך אין אנגריפף גענאָממען. דיא ביזהעריגען פערזוכע בליעבען גאנץ רעזולטאטלאָז, דא דיא נעטהיגע הילפסווערקצייגע פעהלטען. מאן ווירד יעדענפאללס דיא העבע אפפאראטע דער דאָנוי-דאמפפשיפפאהרטס-געזעללשאפט בענעטצען מיססען, אום דאס פערזונקענע מאטעריאל אנ'ס אופער צו ברינגען. אללגעמיין ווירד פערמוטהעט, דאס דיא ערטרונקענע סאָלדאטען זיך אין יענען וואגגאָן בעפינדען מיססען, וועלכער אנלעסליך דעם אונגליקעס פאָן דער רייסענדען שטראָמונג איינינגע הונדערט מעטער שטראָמאבווערטס געטריעבען ווארדע. נאך דען איבעראיינשטיממענדען אויסזאגען פאָן אויגענצייגען קאנן אלס בעשטיממט אנגענאָממען ווערדען, דאס צור צייט, דא דאס ענטזעטצליכע אונגליק איינגעטרעטען, אויסער דען בערייטס ערוועהנטען נאָך אנדערע זיעבענאונדצוואנציג פערזאָנען אויף דער בריקע וואַרען, דיא יעדאָך אללע נאך צייט האטטען, זיך פאָן דער בריקע צו פליכטען. עס וואַרען דיעס צומייסט ארבייטער, פאָר דערען אויגען זיך דאס פירכטערליכע אונגליק אבשפילטע. דיעזע לייטע וואָללען אים דעם אין דיא טיעפע שטירצענדען אונד מיט הוסארען בעזעטצטען וואגגאָן: דיא רופע „אישטען וועלינק!" (גאָטט מיט אונס!) געהאָרט האבען. עס איזט נונמעהר פעסטגעשטעללט, דאס אויסער דעם ציממערמאנן פראנצעז אויך דער ציממערמאנן פראנק צוגרונדע געגאנגען איזט. איין ברודער דעס לעטצטערען וואורדע שווער פערוואונדעט אוים דען וועללען הערויסגעצאָגען.

(פייערלארם אים טעמפעל אין דער טאבאקגאססע.) דיא בעזוכער דעס איזר' טעמפעלס אין דער טאבאקגאססע וואורדען אם „יום כפור" אום 6 אוהר אבענדס, אלזאָ אוננמיטטעלבאר פאָר בעענדיגונג דעס גאָטטעסדיענסטעס אין ניכט גערינגען שרעקען פערזעטצט. פלאָטצליך ערלאָשען נעמליך אים פארטעררע אונד אם 1. שטאָק דיא גאז-לוסטער, וואס איינע דאמע

פאָלליעטאָן.

דער יידישע הויזירער.

(3-טע פאָרטזעטצונג.)

„קאָננען זיא מיר אויך דיא פארבען דער קליידער דעס שיפפסקאפיטענס בענענגען?" פראגטע מאקס בערנער דיא קליינע ראָזא.

„אָה יא! ער טרוג איינען קורצען ראָק, איינע וועסטע פאָן בלויער אונד האָזען פאָן גרויער פארבע אונד איינען געלבען שטראָה-הוט."

„איזט ער איין דייטשער אָדער אמעריקאנער, פיעללייכט וויססען זיא עס?"

„איך האבע איינמאל געהאָרט, וויא ער מיינעם פאטער געזאגט האט, דאס ער אין טילזיט (אָסט-פרייסען) געבאָרען זייא."

„וויא האט דאס שיפף געהייסען, מיט וועלכעם זיא אונד איהרע שוועסטער געפאהרען זינד?"

„לעססינג", פאָן האמבורג."

„וואנן זינד זיא נאך קאסטל גאַרדען אנגעקאָממען?" פראגטע מאקס נאך איינער קליינען פויזע.

„לעטצטען מיטטוואָך אום 3 אוהר נאכמיטטאגס?" אנטוואָרטעטע דאס מעדכען.

„ווידוזאָ האט זיא דער מאנן געפונדען, דער איהנען דען בריעף געבראכט האט?"

„איין בעאמטער האט דיא נאמען פאָן דען פערזאָנען פאָרגעלעזען, דיא ערוואַרטעט ווערדען. ער נאנגטע אויך רעבעקקא אונד ראָזא לעווי, מאן זאגטע אונס דאנן, דאס ווער אין איין נעבענציממער געהען זאָללען, אונד דאָרט האט אונס דער מאנן געטראָפפען."

„האבען זיא פאָר איהרער אבריייזע פאָן האמבורג היעהער געשריעבען, וואנן זיא אבריייזען ווערדען."

„מיינע שוועסטער האט עס געטהאן, וויל עס דער עלענדע מאנן, דער זיך אלס אונזער פאטער אויסגעגעבען, אים" אונס היעהער נאך אמעריקא צו לאָקען, זאָ פערלאנגט האט."

„קאָננען זיא זיך פיעללייכט ערינגערן, וויזאָ דיא אדרעססע געלויטעט האט?"

„זיא לויטעטע: העררן אדאָלף לעווי, נעוו-יאָרק, אמעריקא, פאָסטע רעסטאנטע." אנטוואָרטעטע ראָזא, וועלכע שאָן בייטאהע מידע וואר, אויף דען פיעלען פראגען צו אנטוואָרטען, וועלכע דער הויזירער מאקס בערנער אן איהר גערינכטעט האט.

VI.

„שיפף דזאָן."

„וויזאָ זיעהט איהרע שוועסטער רעבעקקא אוים?" פראגטע מאקס וויטער, בייא דיעזער פראגע וואורדע דיא קליינע בלינדע וויעדער זעהר טרוריג אונד ניעדערגעשלאגען, ענדליך האט זיא איין קליינעס מעדאלליאָן הערויסגענאָממען אונד האט עס דעם יידישען הויזירער צו דיא הענדע גערייכט.

„היער! (זאגטע זיא) אָפפנען זיא דאס מעדאלליאָן, זיא ווערדען דארין דיא פאָטאָגראפיע פאָן מיינער שוועסטער פינדען."

מאקס אָפפנעטע עס. ער זאה דאס בילד איינעס יונגען מעדכענס פאָן זעלטענער שאָנהייט. ער פיהלטע פלאָטצליך איינע הערצליכע צונייגונג, יא בייאנאהע איינע ליעבע צו דער פערזאָן, פאָן דען ער בלאָס דאס בילד געזעהען.

„ראָזא, (זאגטע ער אינדעם ער זיך אויפגעהאָבען האט) איך וויל קיינע צייט פערליערען, זאָנדערן זאָגלייך אנפאנגען איבער דאס געהיימניס נאכצופאָרשען. — אדיע ראָזא, אדיע פרויא מארי!"

„געהען זיא מאקס, (זאגטע דיא פרויא מיט איינער ערנסטען שטיממע) אונד מאָגע דער אללמעכטיגע גאָטט זיא בעגליטען, עס מאָגע איהנען געלינגען, דאס אונגליקליכע מעדכען צו בעפרייען."

ראָזא וואר זאָ גערירט, דאס זיא ניכט שפרעכען קאָננטע. זיא האטטע מאקס האנד גענאָממען אונד קיססטע זיא פאָללער דאנקבארקייט.

מאקס גינג אָהנע צייט צו פערליערען, צו דעם דייטשען גענעראלקאָנזול נעבען קעסטל גאַרדען. ער וואורדע גלייך צו דעם גענעראלקאָנזול הינייגעלאססען.

„וואס ווינשען זיא מיין הערר?" פראגטע איהן דער גענעראלקאָנזול.

„איך קאָממע אין איינער זעהר וויכטיגען אנגעלעגענהייט." אנטוואָרטעטע מאקס אונד אין קורצען וואָרטען ערצעהלטע ער איהם דיא געשיכטע פאָן דען צווייא יונגע מעדכען. דער קאָנזול וואר דורך דיא ערצעהלונג זעהר גערירט.

„אונד וואָמיט קאנן איך איהנען בעהילפליך זיין?" (פראגטע ער דאנן) אללעס וואס אין מיינען קרעפטען שטעהט, וויל איך גערנע טהון.)

„איזט דאס שיפף „דער אדלער" נאך היער" פראגטע מאקס בערנער.

„ניין, עס איזט שאָן פאָר 2 וואָכען נאך דייטשלאנד צוריקגעפאהרען, אונד צוואר מיט איינעם אנדערן קאפיטען, וויל דער קאפיטען זעבאלד ווערנעגאנגען אונד ניכט מעהר צוריקגעקאָממען איזט."

„דאס האבע איך מיר זעלבער געדאכט. איך וויל נאך נאכפאָרשען, פיעללייכט קאנן איך נאך היער עטוואס איבער איהן ערפאהרען, זאָללטע איך פרעמדע הילפע ברויכען, זאָ ווערדע איך זיא אן איהר פערשפרעכען ערינגערן." זאגטע מאקס.

„איך בין צו יעדער צייט בערייט זיא נאך קרעפטען צו אונטערשטיטצען." אנטוואָרטעטע דער גענעראלקאָנזול, אונד דריקטע ווארם מאקס דיא האנד.